

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sulpici[i] Severi Presbyteri Opera Omnia

Sulpicius <Severus>

Amstelodami, 1665

Præfatio Ad Lectorem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11490

P R Æ F A T I O

A D

L E C T O R E M.

VT nihil in hac rerum universitate majus homine, excellentiusque creatum est: ita imprimis in eo summa felicitas ponitur si ille erectus excelsusque animus, rerum maximarum cognitione imbutus, propius origini suæ, immortalitati, admoveatur. Habet se ille, ut hedera, quam vero nomine terrestrem vocant: serpit suæque incubat matri, terræ, nisi quadam suavi violentia, tanquam degener prodigusque, ad altiora erigatur. Ubi semel adsuevit terrena calcare ac despiciere, seipso major, demum vivere, demum de caducis his triumphare incipit. Quod maximi omnium ætatum viri ita suo ad posteritatem exemplo imitati sunt, ut ipsorum superstes fama nihil nobis præter æmulandi studium, & qua non datur eo assurgere, tacitam admirationem relinquat. Nemo non magna illa orbis lumina, quæ vindicato à contemptu fastuque seculi hujus animo suo, ad dignum se fastigium assurrexerunt, absque aliqua veneratione sibi proponit. Quantum aliis in vana situm imagine fuit; tantum illi relictis post se, quibus peritura placerent, in solido virtutis eruditionisque studio profecerunt, securi de aliorum judiciis, & quæ plerumque sequuntur, calumniis, qui cum optima præstare vel nollent ob ignaviam vel ob imperitiam non possent, prava & deformi assuetudine, ne nihil agere viderentur, excelsa criminari quam assequi maluerunt.

Quo quidem ipso, vili profecto & indigno homine ausu, aliud assecuti nihil sunt, quam quod sui apud præsentis sæculi reliquerunt memoriam: seculorum vero sequentium confirmata multis annis judicia censurasque subire coguntur. Quod imprimis vel corrigi potest semel admis-

* 5

sum,

P R Æ F A T I O

sum, vel evitari imposterum, si animus mature imbuatur, tum aliarum quæ hominem decent, scientiarum splendore, tum antiquitatis omnis non superficialia & rudi, sed perfecta & digna immortalitate nostra memoria. Ut quemadmodum, ubi solutus corpore animus, ad sui similem orbem evolaverit, nullis seculorum circumscribitur terminis; ita quamdiu spatiis exiguis coarctatur, retrospiciat in priorum temporum ætates, & tot illustrium mentium acta, velut in illustri posita speculo, ipse iudex spectatorque singulorum, sibi proponat. Qua major voluptas quæ mortalibus contingere queat, dici non potest; & illa multis immersa contentionibus, suo omnibus chara æstimo, sola privilegium hoc invidendum meruit, ut cum sciri ab omnibus & mereatur, & ambiatur, nemini molesta, omnibus utilis & expetenda, merito habeatur. De Historia loquor, cujus amabile nomen, sicut privata erectiorum animorum studia suavissimo labore fatigat, ita locum quoque in publicis literaturæ nobilioris theatris ab omni ævo meruit. Historia illa est vitæ humanæ magistra, qua animus noster per tot annorum varios mirabilefque casus circumductus, tandem ad se reductus, seipsum noscere exactius incipit ac contemplari. De cujus laudibus in præsentiarum dicere animus non est, cum illa Regum Principumque affecla, seipsam suo pretio, nullis contradicentium fatigata studiis, commendet. Cujus tam se longe extendit imperium, ut late per terras pariter mariaque, per pacis bellique tempora, per publicos privatosque casus, per quidquid hoc universum ambit, latissime dominetur: summa hæc laus censenda est, si res suo spectetur pretio.

Historiam vocamus rerum ante nos gestarum memoriam. Quod amplitudini commendandæ præcipuum argumentum est. Nihil quippe ab ejus ambitu excipitur, cum ipsum numen, purissimæ angelorum mentes, Cœlum terraque, cuncta animantia, & in iis dominator homo,

mo,

AD LECTOREM.

mo, Historiæ corpus constituent. Quidquid mente comprehendi potest, pars ejus est. Æternitatem, ipsa perpetuæ obnoxia temporum vicissitudini, includit. Nam & prima sua initia à Dei Opt. Max. opificio, & hujus quod est, productione facit, ac quibus modis suprema succedentibus ætatibus majestas, cuncta variis gubernaverit eventibus, prudentissime colligit. De quo quidem nemo, cui perspecta rerum notitia, dubitat; adeo Historiæ indubitata amplitudo & semper fuit & haberi debet. In tam multiplici argumento, cum nullum majus confusione periculum sit, operam omni ætate viri eximii dederunt, ut vastum illud Historiæ corpus in suas partes dispescerent, ne vel res clarissimæ, absque ordine & delectu, confusione traderentur, vel omissis, quæ ad perfectionem ejus omnino faciunt, mutila mancaque essent. Non jam repeto quæ singulorum mens in hoc studio fuerit, quas curas adhibuerint diversi, nec autoritates sectari placet, cum Princeps scientia rationem, non vanæ pompæ & meretricium fucum amet. Illud initio, tanquam totius vasti corporis partitio, nunc scire satis erit, quot rerum momenta faciesque sunt, tot historiæ partes rectissimè censerit. Nemo ignorat cunctarum rerum, prout in hominis notitiam cadunt, affectiones has esse, ut vel vera, vel probabilia, vel falsa de iis tradantur. Nihil est quod non sub aliquam ex his partem, sua natura, cadat. Ita quicquid in Historiarum ingenti Oceano legentibus memorantibusque occurrit, vel verum vel probabile vel falsum est. Multum omnino interest ne hæc inter se confundantur. Non enim nobilis ille animus, cujus imprimis cultui hæc scientia infervit, perinde habere debet, quæ de rebus præteritis traduntur. Quinimo cum sola veritas immortalitatis capax sit, secernenda sunt illa quæ ambigua sunt, quæque falsa, ab exploratis & confessis. Ipsa quidem in se historia sui semper similis est, semper vera, sed cum non secus ac cuncta humana labem ab imperfectione tradentium tra-

hat,

P R Æ F A T I O

hat, hinc fit, ut quædam immixta habeat, vel non omnino explorata, vel plane falsa. Nævi illi sunt in pulcherrimo corpore, sed ita immixti cæteris virtutibus, ut quæ nostra imbecillitas est, nunquam omnino separari queant. Adeo ut nullam necesse foret historiam habere, si ab omni errore immunem optaremus. Veram voco, cujus res adeo exploratæ & confirmatæ sunt, ut nemo, cui sana mens, contradicere queat. Quam partem nisi admitteremus, nulla plane rerum præteritarum notitia, nullus usus esset. Atque in eo genere primum merito locum sacrarum scripturarum historia sibi deposcit. Non enim profana Apionis Grammatici, vel Juliani Apostatæ vox obstare debet. Habeant illi sibi, cum meritissimis pœnis, impietatem suam, qui ipsum Mosen, ipsum Deum, sanctissimos vates ejus, falsitatis arguere ore profano, tetra audacia, non erubuerunt. Quorum quidem calumniis sicut abunde olim satisfactum fuit, à Josepho Antiquitatum sacrarum scriptore, Cyrillo & aliis, ita hodie ne responsum quidem merentur apud eos qui Christi nomen profitentur. De hujus exactissima veritate si quis impie dubitet, is sanctissimam Numinis majestatem, plusquam immani facinore violat, ac indignus est quem consortium humanum toleret. Verissimam igitur primo historiam in sacris scripturis & ab omni contradictione liberam habemus: sed cum Deo visum fuerit non omnium gentiû res posteritati mandare, ac unius fere populi origines successusque tradant sacri scriptores, ad alterum ordinem procedendum est, eorum qui res externas persecuti sunt. Quorum scripta sicut non immunia sunt ab errore; ita vera incertis falsisque miscent. Inter omnes & antiquitate & gravitate Herodotus eminet, eumque longo ordine secuti Græcorum Latinorumque celeberrimi quique scriptores, quorum cura laborque in eo imprimis occupabatur, ut continuam pulcherrimarum rerum seriem posteritati consecrarent. In illis, ut pleraque omnia pro veris amplectenda sunt; ita omnibus par authoritas haudquaquam est.

A D L E C T O R E M.

est. Vera haud dubie sunt quæ de bello Xerxis contra Græcos, de mirabili præliorum vicissitudine, de mirandis casibus Halicarnasseus ille Herodotus tradit. Ita de Græcorum Romanorumque rebus in universum nemo dubitat, quæ tanto consensu, tanta scriptorum conspiratione, traduntur. Nam quod illos attinet, qui prava quadam libidine, cunctam antiquitatem in dubium vocant, & nihil vel parum veri Historicos tradidisse dicunt, ipsi humanitati & virtuti vim apprime ingentem faciunt. Non enim eo temeritatis veniendum, ut quia constat quædam ex incerto, multa ex falso tradidisse rerum scriptores, ideo nullam illis adhibendam fidem asseramus. Idque secundum est de quo agere constituimus. Multa in Historiis incerta sunt, de quibus dubitari merito potest; itane ut traduntur contigerint, an secus, cum vel ipse dissensus authorum rem in ambiguo relinquat, vel confessio propria testetur, dubitatum de illis etiam tum fuisse, cum contingerent. Clara hujus trepidationis vestigia passim occurrunt, ac ne in multis immoremur, recentissime Gustavus Magnus exemplum præbuit. Liberator Germaniæ, invictus Heros, quem nullus hostis perterruit vivum, post fata, omnes scriptorum curas industriamque fatigat. Nemo quippe hæcenus repertus est, qui explorata indubique de ejus glorioso excessu tradiderit, cum tam diversa cuncti Scriptores, etiam qui fatali interfuerunt prælio, de ultimis ejustradant, ut nihil impostero certi posteritas expectare debeat. Hæc ac similia ita in Historiis legenda sunt, ut incerta esse cogitemus, de quibus nec operose litigandum sit, nec assensus in ullam partem flectendus. Ac ausim asseverare pleraque omnia quæ in exactiori rerum, maxime præliorum descriptione occurrunt, ad hanc incertiorum classem referenda, cum in illis ut plurimum dissensus inter ipsos scriptores sit. Raro quippe ipsi qui hæc tradunt, rebus testes præsentis interfuere; sed illa ab aliis, ut fit, tradita, hauserunt. Quod sicut multum veritati detrahit,

ita

P R Æ F A T I O

ita illam scribentium pugnam, illa divortia sententiarum concitat. Restant illa quæ plane falsa in Historiis occurrunt, ac neminem ambigere sinunt, quin nec pro veris, ac ne incertis quidem, haberi debeant. Nemo, arbitror, facile sibi persuaderi patietur quod Herodotus tradit, exercitui Xerxis non tota ad potum suffecisse flumina, non capiendis navibus maria, per fossus & navigatus Athos ac quæ similia incredulitatis portenta in eo antiquitas observavit. Quem ob hæc & talia Plutarchus mendaciorum patrem nominavit, rigidiori censura, & quam præstantissimus vir ob ingentia merita, ob levia quædam, haud merebatur.

Sicut vero cunctarum rerum consideratio vel in nuda contemplatione vel simul in usu versatur; ita Historiam in Theoricam & Practicam partiri æquum est. Multum in eo situm est, æstimare unumquodque ex fine suo ac natura; nec confundere illa quæ ingenio ac mente, cum illis quæ manu & opere geruntur. Quod cum Phormio non observaret, risum Annibali, de officio Imperatoris, ipse homo umbratilis differens, merito præbuit. Non enim perinde est nosse naturam cujuslibet rei, & eam ad usum commoditatemque adhibere; cum hæc pars in uno esse queat, qui altera caret & rara hominum felicitas sit

Μύθων τε ῥητῆρ' ἔμμεναι ἀρκύνεα δὲ ἔργων.

quod de Achille maximus Poëtarum tradit. Id demum egregium est in antiquitatis notitia, separare illa ab his, & nunc de rerum natura differentes, nunc de modo agendi audire. Nihil in omni rerum gestarum universitate occurrit quin ad has partes revocari queat. Cum Hannibal incautos ruentesque ad Thrasymenum Romanos, suis artibus, Punica calliditate debellat, milite cibo potuque repleto, delectis locorum angustiis, die frigida & nebulosa, egregium utique Imperatori artificium victoriæ consequendæ reliquit. Hoc in actione ac opere consistit; ideoque ad illam partem à prudenti lectore revocandum est. Eodem
 pertinent

A D L E C T O R E M.

pertinent omnia strategemata, quorum congeriem Jul. Frontinus Polyænus & alii nobis reliquerunt.

Levia hæc videri possunt, quæ tamen in universalis historiæ studio usum magnum habent, distinguere, vera, probabilia, falsa, theoretica, practica. Longe majus est quod jam sequitur, esse alia quæ civilem, alia quæ sacram Rempublicam spectent: unde alia partitio Historiarum nascitur in Politicam & Ecclesiasticam. Quarum illa civilem, hæc sacram gubernationem, illa totam Remp. hæc Eccl. spectat. Ita in omni ævi scriptoribus duo hæc accurate secernenda sunt, siquidem confusionem evitare velimus. Ac Historiæ quidem sacræ, sicut potior pars sunt, ita primum merito locum sibi deposcunt. Hujus notitia nemo carere potest, qui vitam pie prudenterque instituere vult. Religio enim ita innexa implicataque civili administrationi est, ut cum ea stet cadatque Respublica. Quod tot ætatum experimenta ostendunt, ut exempla producere in vanum sit. Unius Arii perfidia turbatus olim Oriens & Occidens, magni Constantini progenies in mutua bella cladesque gentium præcipitata. Ac qui propiora cupit, Germaniam cum Galliis intueatur, ubi tot exercituum albertia per præliares campos ossa, tot urbium magna cadavera, supra omnium seculorum fidem ostendunt, nihil Religione ad excitandas gentium iras belaque concitanda violentius esse. Ut nemo feliciter in republ. nemo in Eccl. versari queat, cui non hæc pars Ecclesiasticæ Historiæ cognita. Quam partem, sed non totam, superiori seculo imprimis Magdeburgenses quos vocant centuriatores, & ex Pontificiis Cardinalis Baronius, cum studio, sed dispari affectu ac successu excoluerunt. Quorum vasta volumina, quicquid à Christo nato in Ecclesia gestum, exhibent. Atque utinam magnus ille Casaubonus examini Annalium supervixisset, ut purgatam ab erroribus & corruptione Historiam sacram legeremus. Plus enim ut recte notatum à quodam, Annales Baronii, quam Con-
trover-

P R Æ F A T I O

troverſiæ Bellarmini nocuerunt. Hæc in omni Hiſtoriæ ſtudio ſpectanda ſunt, ac qui vera à falſis & incertis, Theorica à Practicis, ſacra à profanis accurate diſtinxerit, is demum Hiſtorici omnes numeros ex merito abſolvet.

Reſtat ut alia quædam addamus quæ haud minorem uſum habent in enavigando illo omnium ætatum & memoriarum vaſtiſſimo mari: Idque imprimis ſunt viciffitudines rerum, quibus quaſi periodis quibuſdam ſe cuncta quæ ante nos fuerunt & ſecutura ſunt, circumegere. Cuncta in humaniſinconstantia eſſe, non tantum præcepta ſapientum, ſed & experientia, cui imprimis contradicere nefas eſt, luculentiffime comprobant. Sicut enim omnia origines ſuas, ita etiam occaſus habent: Luna quæ modo nova eſt, poſt aliquot dies cornua protendet & totum orbem implebit, donec ad priorem ſtatum revertatur, & Sol qui jam fere medium cœli tenet, ad decurſum ſuum feſtinat. Rigorem hyemis paulatim novum ver ſequitur. Illud iterum aurea æſtas, maturiorque autumnus excipiet. Apud homines naſci denaſci communis quædam & inevitabilis neceſſitas eſt. Adeo quod in ſingulis obtinet creaturarum, omnibus commune eſt, & non minus Reſpub. quam ſinguli homines naſcuntur & occidunt. Hinc in tractandis Hiſtoriis imprimis animadvertendæ ſunt fatales quædam periodi & termini, intra quos Imperia, regna, provinciæ, civitates, circumaguntur. Qui demum ſolidus, ac erecto homine dignus ex lectione Hiſtoriarum fructus eſt. Non enim in minutiis quibuſdam hærendum eſt, quæ quidem delectare, non vero docere poſſunt. Illud egregium eſt, noſſe tempora ac terminos, origines, incrementa, decrementa, occaſus Rerumpublicarum. Ex qua conſideratione pulcherrima notitia oritur, & quæ animum matura prudentia implet. Sicut enim nullum Imperium in imenſum crevit, ita nec ultra ætatem ſuam duravit. Nihil ſplendidius Aſſyriorum & Babylonix rebus. Illæ tamen intra Indum Oxum aliaque flumina hæſerunt. Hic fatalis Imperii

A D L E C T O R E M.

Imperii illius terminus, ultra quem nemo Regum impune arma sua traduxit. Luit illam temeritatem Semiramis, cum à Scaurobate cis Indum magna clade rejiceretur. Cyrus ambitione sua, cum Oxum Scythici Persicique Imperii limitem sollicitaret, capite pensavit. Isque limes tot seculorum decursu immobilis mansit, & Patrum nostrorum ævo Ismaelem Sophum cum arma Transoxianis intulisset, accepta clade modestiæ admonuit. Sic Romani Imperii limites magna flumina Danubius, Rhenus, & ad Orientem Euphrates ac Tigris fuerunt, intra quæ ingens illa moles confrieta hæsit. Nunquam prospere cessit ulteriora tentare, & tot Imperatorum clades, tot exercituum internecio, argumentum ingens præbuerunt, ad extremos terminos suos deductum Imperium. Nec terris magis quam annis illa definiuntur, observatumque à curiosis inquisitoribus, annum millesimum, summum fere ac fatalem rebus publicis esse. Tum ubi attingunt, à ruina sua haud procul abesse cognoscuntur. Sed præcipuum Argumentum quo casus ortusque Imperiorum in Historiis deprehenduntur, cognomina eorum qui imperarunt, censeri debent, quæ non nisi explorata tota eorum vita deprehenduntur. Hinc Antoninos Pios, Carolos Audaces, Fridericos Victoriosos, Henricos Magnos, Ludovicos Justos, Albertos Achilleos, & quos omnes commemorare longum foret, inclytos virtute, pietate, fortitudine Principes passim in Historiis deprehendimus. Ex quorum vel solo cognomine stabilito tot ætatum & populi doctiorumque consensu judicari potest, quæ virtutes sectandæ Principi, quæ fugienda vitia. Nam Neronis, Caligulæ, Tiberii, Diocletiani, Juliani & quæ alia sunt nomina plena improbitatis, jam dudum Christianis consignata sunt Annalibus & consensu abolita. Et hic præcipuus est Historiarum usus.

Restat Historia particularis quæ unius ætatis vel gentis res complectitur, qualem in Herodoto, Thucydide, Xenophonte,

* *

phonte,

P R Æ F A T I O

phonte, Livio ac fere tota antiquitate habemus. Pauci enim Historiam universalem scripsere, si Diodorum Siculum, Justinum Trogi abbreviatorem ac postea P. Orosium excipias. Cæteri omnes in una gente vel ætate occupantur, idcoq; non totum Historiæ ambitum exhauriunt, sed in parte aliqua ejus occupantur. Ac hæ quidem in veteres & novas recte distiguuntur. Vetus Historia particularis illa est quæ res quatuor ut vocantur Monarchiarū exponit, Babylonica, Persicæ, Græcæ & Romanæ: quibus nobilissima veteris historiæ pars continetur, ac quicquid illustre antiquus ille orbis habuit, cujus nunc tantum cineres bustaque veneramur. Quid magnificentius Babylonix rebus? Quid Persarum splendidius? Jam Græcorum res utriusque Imperii magnitudinem longissime superant, hos vero Romani post se relinquunt. Novam voco quæ Imperiorum, qualia hodie sint, gesta exponit. Quæ ut nobis propior est, ita amplitudine sua veterem longissime superat. Non enim quatuor solum Monarchias hodie numeramus, sed plurimas in omnibus orbis partibus. Imperium Turcicum nobilissimas Asiæ Europæ & Africæ partes complectitur. Persæ intra Eufratem & Indum vastissimis regnis dominantur. Ampliores Tartarorum res, qui ferocissimas Scytharum gentes immani sceptro premunt. Jam Sinenfis Imperii Majestas omnem admirationem superat, ac Græcis pariter & Romanis ambiguam palmam facit. Nihil de Hispanico Imperio dicam, quod per universum orbem ante aliquot adhuc annos immani sparsum potentia superbo hoc Symbolo utebatur: *ubique oritur & occidit*. Nihil de regno Gallico, Imperio Germanico, Russico & aliis, quæ nobis propiora magisque cognita sunt. Quanta vero hæc censenda est voluptas, per omnes ætatum gentiumque res curiosa sedulitate vagari? Nullam relinquere gentem intactam, cujus non varii casus, mirabiles successus, incrementa, decrementa, in numerato sint. Non ad otiosam aliquam delectationem, quæ puerorum est, sed ad solidam pruden-

A D L E C T O R E M.

prudentiam qui demum fructus labore dignus cenfetur. Præfertim cum tot jam inſtructi ſubſidiis ſimus, quæ ante paucos annos, nulla ſecula habuerunt: Quanta enim in rebus orientalibus caligo fuit, antequam ſidus illud Bataviæ, Thomas Erpenius, Arabicam literaturam orbi noſtro inferret? Ignota jacebant Aſiatica Imperia poſt fatalem Saracenorum dominationem. Qui ex vaſtiſſimis Arabiæ deſertis, innumera multitudine ſua progreſſi, turbinis in morem, totam fere Aſiam pervaserunt condito Imperio, quod per Europam, Africam & Aſiam nulli quotquot unquam fuerunt, terrarum ſpatiis ceſſit: intra cujus limites & Gades & Indus eſſent. Maximi Imperatores Orientis adeo nobis erant ignoti ut ne nomina quidem eodum ſciremus, donec ille Saracenicæ Hiſtoriæ theſaurus prodiret. Timurus, quem vulgo Tamerlanem vocant, ante ſecula fere tria, totum orientem terrore ſuo & victricibus armis perdomuit. Cujus res nemo abſque ingenti ſtupore legere poſteſt. Quæ hæctenus adeo nobis ignorata, ut præter fabulas, & quæ in confiniis Europæ geſta, vix quicquam de illis certi conſtiterit. Donec veram ejus Hiſtoriam ab Achmede Arabſha Arabice ſcriptam, non tantum orienti exhiberet, verum etiam ut occidenti intelligeretur operam daret Vir. Cl. Jac. Golius. Academiæ hujus unnc Rector Magnificus. Accedunt navigationes Hiſpanorum & Batavorum in utramque Indiam, quibus illius exteri orbis res indies nobis exactius innotefcunt. Ut jam nihil fere ad abſolutiſſimam Hiſtoriam nobis, præter legendi utendique voluntatem deeſſe poſſit. Quam omnes illi ad nobiliſſimum hoc ſtudium adferent qui ſupra vulgus aſſurgere, & cum æſtudio ac utilitate publicis negotiis præeſſe aliquando cupiunt. Nemo in Repub. nemo in Eccl. magnus erit, qui ſuam tantum ætatem novit. Adferenda ſunt peſtora imbuta tum aliis artibus ac facultatibus, tum hac imprimis, quæ omnium temporum ac gentium res, ſuas facit. Cui non Oriens, non occidentens, ſed totus orbis digna materia

* * 2

teria

P R Æ F A T I O

teria est. Cui non vetus, non nova tantum, sed utraque sufficit. Illa Theologum formabit, illa Jurisconsultum & Medicum absolvet. Philosophus nemo erit, nisi Historicus. Si quem sacra delectant, habet in quo industriam ingeniumque suum occupet. Exhaustiunda Ecclesiarum monumenta; quicquid in veteri Ecclesia, quicquid in hodierna contigit memorabile, penetrandum est. In ea successionem resque priscorum Pontificum lustrabimus, & illa templi Hierosolymitani arcana, cunctis olim, præterquam sacerdotibus inaccessa, penetrabimus. Occurrent longa Serie Aarones ejusque ad excidium templi usque successores

Jadduam sacro indutum pallio & Alexandri iras majestate sacerdotali frangentem mirabimur. Tum foeda Pontificum scelera & contentiones patebunt, ac unde illa in populo Judaico sacrorum corruptio, pestilentesque sacerdotum sectæ emanarint. Quid magnificentius quam Jesu Christi salvatoris nostri & Apostolorum ejus res nosse, non ex fabuloso Xaverio, qui immani sacrilegio, Persis Indisque imposuit, non ex ridiculo Abdia Babylonio, sed cordatis Ecclesiasticæ Historiæ scriptoribus, Eusebio, Socrate, Sozomeno, Theodorito, & qui eos postea secuti sunt. Imprimis vero juventuti legendus ille quem nostris jam tertium Commentariis insigniter illustratum orbi Christiano denuo repræsentamus, Severus Sulpitius. Hic mirabiles Evangelii successus intueri licebit, ac quæ veteris Ecclesiæ fides fuerit, tum certamina, persecutiones, sectaque & ex illis omnibus tandem emergentem Romani Pontificis sacram Tyrannidem. Quæ qui ignorat, & se existimat Theologi nomen tueri posse, næ is omnium doctiorum opinione, plurimum fallitur.

Eadem illis necessitas incumbit, qui Justitiæ candidati sunt. Quorum præcipuus labor cum in Republ. versari debeat, unde potius exempla prudentiæ civilis, quam à tot Imperatoribus & legibus petant, quorum arcanas artes, & quicquid vel bene vel foede patrarunt, sola Histo-
ria

ria detegit. Nunquam cum dignitate in Curia, in Senatu, in legationibus versabitur nisi qui cum antiquis illis Senatoribus ac Rerumpubl. ministris in Historia versatur. Ibi Curios & Catones, ibi Epaminondas magistros inveniunt. Ibi quid prudentia potuerit, quid temeritas, quantum in Republ. vitiis & adulatione peccatum sit, quantum securitate & ambitu quæque alia turbamenta vulgi, patebit Fœdissimas Tiberii artes & immanem ac atrocem simulationem, summus scriptorum Tacitus, incomparabili vir iudicio, pandit. Quo ut nemo omnium ad veram prudentiam plus præceptorum suppeditavit; ita imprimis ille terendus est, non solus tamen. Addendi qui circulum illum universalis Historiæ absolvant. Omnium Imperiorum perpetua quædam series est, adeo connexa, ut nisi singula teneas, pleraque nescias.

Belli pacisque artes non alio modo rectius addiscuntur, quam ab illis qui à tot retro seculis in illis excelluerunt. Si quis castra sequitur, en Alexandros, Annibales, Pompeios, Cæsares, tot belli fulmina, qui integras Historias suis victoriis hostiumque cladibus implent.

Quorum vestigiis insistens, quantum ingenio, labore, potero, id unice agam, ut Historiarum studium excitetur, cujus ubi semel exarserit in animis lectorum cupido ac desiderium, non ullis opus erit admonitionibus; ipsa ejus pulchritudo honestissimas mentes uret, ac non unum Themistoclem Miltiadis gloria in somnem inquietumq; reddet. Ita rem suo merito æstimantes studium Historiarum dignum censent quod publice in Academiis tradatur ut juvenus ex earum cognitione excelsissima quæque affectet. Ut quantum vitæ hujus brevitatis nos angustiis spatiis coarctat tantum eam per plurium seculorum ætatem prorogemus & cum antiquis illis Heroibus, qui vel in Ecclesia, vel Republica, æternam nominis sui ob ingentia merita, famam reliquerunt, suavissime versetur. Ita & in prosperis & in adversis, à quibus consilium petamus, habebimus,

PRÆFATIO AD LECTOREM.

ac quamvis hic ad Oceanum & Rheni ostia positi, non remotissimum Orientem, non quicquid in altero orbe geritur ignorabimus. Tot Rerumpublicarum casus qui seculum nostrum infestant, in Historiis vel pares vel majores occurrent. Quicquid illustre, magnificum, dirum, crudele patratum, quicquid rudiores tanquam rem insolitam mirantur, contendere cum antiquis jucundum erit & non jam ex vana opinione, sed vera de illis judicabimus. Quæ præcipua humanæ scientiæ pars est, & quam ex lectioe rerum ante nos gestarum, viri præcipuæ apud nos dignationis, tanto cum patriæ honestamento, tanta in Reip. utilitate hæcenus perceperunt. Quorum vestigiis insistere & ad omnem virtutem eniti, præcipuus omnibus qui veram perennemque laudem affectant scopus esse debet ac intentio.

AUTHO-